
**DESPRE PREDAREA LIMBII ROMÂNE ÎN ȘCOLILE
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE ÎN LUMINA EXPERIENȚEI
ȘCOLII SOVIETICE**

DE

L. BĂNYAI

RECTOR AL UNIVERSITĂȚII «BOLYAI» DIN CLUJ

Regimul burghezo-moșieresc a împiedecat dezvoltarea culturală a masselor minorităților naționale, prin politica sa de oprimare și desnaționalizare. Sistemul de învățământ, care a persecutat școlile cu limba de predare a minorităților naționale, a introdus predarea limbii române în aceste școli, fără să se preocupe de asigurarea condițiilor obiective, necesare pentru învățarea acestei limbi. Regimul burghezo-moșieresc instituise fel de fel de examene de limba română pentru oamenii muncii din rândurile minorităților naționale, nu în vederea răspândirii și popularizării limbii române printre ei, ci ca un mijloc de constrângere, ca un pretext de a înlătura pe oamenii muncii maghiari, evrei, ruși etc. din slujbă, urmărind de fapt să alimenteze șovinismul și să aducă apă la moara imperialiștilor ațâțători la război.

Această politică diversionistă a diferitelor guverne reacționare, profasciste și fasciste, a fost larg exploatată de către cercurile conducătoare reacționare ale minorităților naționale pentru a semăna discordie, pentru a desbina la rândul lor pe oamenii muncii de diferite naționalități.

« Situația limbilor naționale în statul sovietic » — spune revista « Russchii iazic v școle » Nr. I. 1951, în articolul intitulat « Metodica predării limbii ruse în școala nerusă, în lumina lucrărilor tovarășului I. V. Stalin despre lingvistică » — se deosebește principial de situația limbilor naționale din statul burghez, « unde clasele exploatatoare sunt forța dominantă, unde apasă greu jugul național și colonial, unde nu există încă egalitate națională în drepturi ».

Spre deosebire de situația de sub regimul țarist — spune articolul amintit — « situația de egalitate națională în drepturi a limbilor în Uniunea Sovietică »

determină și ușurează în multe privințe studiul limbii ruse și al limbii materne în orice școală națională. Studiul limbii materne ajută la studiul limbii ruse, iar studiul limbii ruse ajută la studiul limbii materne ».

Limba rusă, limba poporului care a înfăptuit primul în lume revoluția proletară, limba lui Lenin și Stalin nu mai este o limbă străină pentru popoarele neruse din U.R.S.S., o limbă « dominantă », ci o a doua limbă maternă, mijloc de comunicare a cetățenilor sovietici de toate naționalitățile.

Predarea limbii ruse în școlile neruse ale U.R.S.S. se bazează pe principiile politicii naționale leninist-staliniste și este determinată de Hotărîrea Guvernului sovietic și a C.C. al Partidului bolșevic din 13 Martie 1938, iscălită de tovarășul Stalin și intitulată « Despre învățarea obligatorie a limbii ruse în școlile din republicile și regiunile naționale ».

« Limba rusă — spune Hotărîrea — promovează dezvoltarea economică și culturală a popoarelor din U.R.S.S., contribuie la perfecționarea cadrelor naționale în domeniul științelor și cunoștințelor tehnice. Cunoașterea limbii ruse asigură îndeplinirea cu succes a serviciului militar în Armata Sovietică din partea fiecărui cetățean sovietic ».

În această Hotărîre se precizează scopurile și sarcinile predării limbii ruse în școlile neruse din U.R.S.S., se stabilește volumul de cunoștințe ce trebuie să-și însușească elevii care termină școala elementară, școala de 7 ani și școala medie, sunt date îndrumări cu privire la alcătuirea programelor școlare, a manualelor, a materialului didactic și metodologic, ținându-se seama de particularitățile învățării limbii ruse de către popoarele neruse și de particularitățile limbii materne a acestora. De asemenea se accentuează că profesorul de limba rusă trebuie să fie pătruns de ideile politicii naționale leninist-staliniste, care constituie chezașia prieteniei veșnice dintre popoarele Uniunii Sovietice.

Predarea limbii ruse în școlile neruse din U.R.S.S. constă înainte de toate în însușirea vorbirii curente. « Învățarea limbii ruse pentru elevii dela școala națională — spune M. M. Cistiacov în raportul ținut la Ședința Academiei de Științe a U.R.S.S. din 27—29 Noembrie 1950 — nu trebuie să fie o acumulare de « capital mort », de care poate fi sau nu nevoie în viață. Aici orice regulă, orice deprindere va fi utilă și necesară elevilor în viața lor de fiecare zi ».

În ultimele decenii, în republicile și regiunile naționale din U.R.S.S., s'au pregătit cadre de profesori specialiști pentru predarea limbii ruse în școlile neruse, metodiști, s'au întocmit programe și metodici, s'au tipărit sute de manuale, material didactic și intuitiv, dicționare și cărți de lectură pentru tineret. S'a desfășurat în cadrul institutelor speciale, cum este de exemplu Institutul Special de Școli Naționale, (care se ocupă înainte de toate de problemele predării limbii ruse și a limbilor neruse în școlile neruse din R.S.F.S.R.), o largă activitate de cercetări științifice privitoare la metoda de predare. Această activitate a devenit și mai vastă și mai adâncă în urma apariției genialelor lucrări ale tovarășului Stalin despre lingvistică, în lumina cărora au fost clarificate multe probleme

rămase nerezolvate sub influența nefastă a așa zisei « noii teorii » pseudoștiințifice a lui Marr.

Lucrările geniale ale tovarășului Stalin cu privire la lingvistică au însemnat o etapă importantă și în domeniul predării limbii ruse în școlile neruse. Aceste lucrări au scos în relief relațiile reciproce dintre limba rusă și limba maternă a popoarelor neruse, importanța volumului și conținutului vocabularului, importanța gramaticii și lichidarea formalismului în predarea limbii, legăturile strânse dintre teorie și practică. Aceste principii referitoare la predarea limbii ruse în școlile sovietice neruse sunt tot atâtea fire călăuzitoare pentru rezolvarea predării nu numai a limbii ruse în școlile noastre, limba poporului cu cea mai înaintată cultură din lume, a marelui popor prieten rus, ci, totodată, și pentru rezolvarea predării limbii române în școlile minorităților naționale, a limbii poporului român-frate, limba mării majorități a populației Patriei noastre.

Obligativitatea predării limbii române în școlile minorităților naționale din R.P.R. are cu totul alt conținut decât în trecut, sub regimul burghezo-moșieresc. Astăzi, în urmă luptei consecvente a Partidului revoluționar al clasei muncitoare, în urma aplicării credincioase și creatoare a liniei leninist-staliniste în problema națională, folosirea limbii materne în școlile minorităților naționale a devenit o realitate consfințită prin Constituție. Totodată, aplicarea în practică a învățării staliniste cu privire la limbă ne dovedește că îmbogățirea cunoștințelor de limbă maternă, cunoașterea temeinică a structurii gramaticale și a vocabularului limbii materne ușurează însușirea altor limbi. Sistemul nostru de învățământ urmărește ca tineretul minorităților naționale să posede cât mai temeinic limba maternă și, pe baza cunoștințelor de limbă maternă, să-și însușească cât mai bine limba română. Insușirea limbii române de către minoritățile naționale adâncește legăturile frățesti ale acestora cu poporul român, în lupta comună pentru construirea socialismului și apărarea păcii.

Cunoașterea limbii române de către minoritățile naționale întărește patriotismul acestora și contribuie în mare măsură la lichidarea rămășițelor naționaliste de izolare, la consolidarea unității moral-politice a poporului muncitor din țara noastră, la buna desfășurare a vieții de stat, la dezvoltarea politică, economică și culturală a masselor muncitoare de orice naționalitate.

Gradul de cunoaștere a limbii române prezintă diferite aspecte printre minoritățile naționale. Față de situația aceluia, care trăiesc într'un mediu românesc sau în orașe și sate cu populație mixtă, pentru tineretul școlar al minorităților naționale care trăiesc în masse compacte, școala este aproape singurul mijloc pentru însușirea limbii române. Acești elevi vin la școală aproape fără niciun bagaj de cunoștințe de limba română, neavând posibilitatea de a auzi grai românesc în mediul lor. Deși școala în general are un rol covârșitor în însușirea limbii române, condițiile predării mai ales în aceste școli, lasă mult de dorit. Lipsurile cele mai mari se datoresc necunoașterii în mod suficient a limbii române, din partea cadrelor didactice, tocmai în învățământul elementar, baza însușirii limbii române.

Cursurile de vară de limba română, organizate în ultimii trei ani de Ministerul Învățământului Public pentru învățătorii maghiari, au îmbunătățit situația. Inșă aceste cursuri trebuie să fie urmate de organizarea studiului colectiv și individual al limbii române în tot cursul anului școlar. Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice trebuie să organizeze și cursuri de perfecționare, care să privească în mod special metoda de predare a limbii române în școlile minorităților naționale. « Rolul hotărîtor în îmbunătățirea predării limbii ruse îl poate juca numai pregătirea învățătorului » — scrie în Nr. 8, anul 1950, revista sovietică « Narodnoe Obrazovanie » în articolul intitulat « Pregătirea profesorilor de limba rusă pentru școlile neruse ».

O importanță hotărîtoare pentru predarea limbii române în școlile cu limba de predare a minorităților naționale o are materialul didactic corespunzător (programe, manuale, metodici, material intuitiv).

Dintr'o lipsă de înțelegere față de nevoile speciale ale acestor școli, până în anul școlar 1949 s'au folosit manualele de limba română ale școlilor cu limba de predare română, cu toate că aceste manuale presupun deja vorbirea curentă a limbii române și au fost întocmite pentru un număr de ore mult mai mare. În unele școli elementare s'a introdus chiar manualul de clasa a III-a a școlilor românești în clasa a III-a a școlilor minorităților naționale, fără a se ține seamă de faptul că, în aceste școli din urmă, în clasa a III-a începe numai învățarea scriscitului în limba română.

După reforma învățământului s'a prevăzut că predarea limbii române, în clasele I-a și a II-a ale școlilor cu limba de predare a minorităților naționale, să se facă sub formă de lecții orale (conversații ușoare, etc.). Inșă îndrumările metodice, privitoare la munca învățătorilor, apărute în 1949, cu toate că au însemnat un ajutor pentru învățători, au fost prea sumare și cereau predarea unor cunoștințe prea grele pentru copii. În 1949 apar primele manuale unice pentru clasele a III-a și a IV-a ale școlilor cu limba de predare a minorităților naționale, în 1950 pentru clasa a V-a, iar în 1951 pentru clasele a VI-a și a VII-a. Aceste manuale au răspuns unei necesități arzătoare. Inșă, deși au fost întocmite în mod special pentru aceste școli, ele nu au fost elaborate pe baza unor cercetări metodice adâncite, fiind primele încercări în acest domeniu. Aceste manuale nu țin seama în deajuns de gradul în care acești elevi cunosc limba română. Ele au serioase lipsuri metodice. Nu țin seama, de exemplu, de repetarea sistematică a cuvintelor noi, nici de dozarea gradată a materialului nou, iar gramatica nu este predată destul de sistematic pe baza unor exerciții just alese. În întocmirea acestor manuale nu s'a folosit în suficientă măsură materialul documentar sovietic (programe, manuale, metodici).

Apariția lucrării geniale a tovarășului Stalin « Marxismul și problemele lingvisticii » a însemnat o cotitură și în țara noastră, atât în predarea limbii materne, cât și în domeniul predării limbii române în școlile cu limba de predare a minorităților naționale. Incepând din anul 1951, s'au editat instrucțiuni și programe

speciale referitoare la predarea limbii române în aceste școli. Manualele de limba română existente au fost revizuite și s'au întocmit unele manuale noi.

Astfel, în primăvara anului 1951, Ministerul Învățământului Public a întocmit instrucțiuni speciale pentru folosirea de către elevii din aceste școli a manualelor existente și pentru înlesnirea predării limbii și literaturii române în clasele unde nu există manuale. Tot atunci s'au revizuit, cu ocazia reeditării lor, unele manuale, iar pentru clasele a III-a și a IV-a ale școlilor cu limbă de predare maghiară, s'a început redactarea unor manuale noi. Însă din întârzierea editării manualelor noi și din difuzarea defectuoasă a manualelor vechi, a rezultat o serie de lipsuri în predarea limbii române și în anul școlar 1951—1952. Au fost școli cu limba de predare a unor minorități naționale, care, din lipsa de grijă a secțiilor de învățământ respective și a organelor de difuzare, nici în anul școlar 1951 — 1952 n'au luat cunoștință de existența unor manuale special întocmite pentru predarea limbii române în școlile cu limbă de predare a minorităților naționale. Pentru școlile cu limba de predare maghiară, organele Ministerului Învățământului Public au anunțat apariția pe anul școlar 1951—1952 a manualelor noi de clasa a III-a și a IV-a, destinate acestor școli. Într-o cât acestea n'au apărut, multe școli au rămas fără manuale de clasa a III-a și a IV-a, fiindcă manualele vechi nu s'au mai găsit în număr suficient în librării.

Pentru anul școlar 1951—1952 Ministerul Învățământului Public a întocmit prima dată programe speciale privind predarea limbii române în toate clasele școlilor cu limba de predare a minorităților naționale. În alcătuirea programei pentru clasele I-a — a IV-a, ale școlilor cu limba de predare maghiară, germană, rusă, ucraineană și sârbă, s'a străduit să se țină seama de specificul limbii materne respective. S'a accentuat importanța însușirii vorbirii curente. Însă nici programa de clasele I-a — a IV-a, nici cea de clasele a V-a — a VII-a n'au luat în considerare în măsură suficientă corelația între predarea limbii materne și a limbii române. Iar în programa pentru clasele a VIII-a — a XI-a (pentru școlile pedagogice anii I—IV), nu s'a pus în măsură suficientă accentul pe studiul limbii. Pentru înlesnirea predării istoriei literaturii române, s'au ales autorii mai importanți și s'au indicat texte mai ușoare. Însă și materia cuprinsă în această programă s'a dovedit prea vastă pentru nivelul actual al elevilor, cuprinzând prea multe date și nume de opere și autori.

Difuzarea acestor programe s'a făcut însă cu mare întârziere, astfel că în multe școli, profesorii s'au condus tot după programele pentru școlile românești, încărcând peste măsură memoria elevilor și realizând o învățare mecanică și neasimilată.

Pentru anul școlar 1952—1953, Institutul de Științe Pedagogice a revizuit programele din anul trecut, folosind materialul documentar specific din U.R.S.S. (planuri de învățământ, programe, metodici, manuale pentru școlile neruse) și rezultatele unor cercetări pe teren. S'a ținut seama de nivelul elevilor care n'au bază suficientă în cunoașterea limbii române. Aceste programe s'au adaptat la

nevoile actuale, prevăzându-se un material minimal obligatoriu. Ele cuprind și îndrumări metodice. Însă învățămintele bogatei experiențe sovietice n'au fost adâncite nici în aceste programe. Afară de aceasta, materialul indicat în aceste programe este legat de manualele existente, mai mult sau mai puțin defectuoase. Pentru anul școlar 1952—1953 au apărut manualele noi de clasele a III-a și a IV-a pentru școlile cu limba de predare maghiară, cu un conținut mult îmbunătățit față de manualele vechi. În aceste manuale se utilizează principiul comparativ cu limba maternă în predarea limbii, elementele gramaticale sunt prezentate mai sistematic și la nivelul de înțelegere al copilului, iar vocabularul este mai just ales și mai bine dozat. La elaborarea acestor manuale, s'au folosit în mai mare măsură principiile pe baza cărora sunt întocmite manualele sovietice de limba rusă pentru școlile neruse.

În planul de perspectivă al Ministerului Învățământului Public s'a prevăzut ca învățarea scris-cititului în limba română în școlile minorităților naționale să se înceapă din clasa a II-a și nu din clasa a III-a, ca până acum. Această dispoziție va intra în vigoare în anul 1953—1954, când va apare și manualul corespunzător de clasa a II-a. Ar fi nevoie însă și de îndrumări metodice în ajutorul învățătorilor, pentru predarea orală a limbii române în clasa I-a, și de material intuitiv (tablouri, planșe). Editura Didactică și Pedagogică a planificat manuale de clasele a II-a — a VII-a, adaptate la specificul limbii pentru școlile cu limba de predare maghiară și germană, iar pentru restul minorităților naționale manuale unice, redactate de asemenea pe baza experiențelor sovietice. Se va edita și o gramatică pentru clasele a V-a — a VII-a. Se simte nevoie, de asemenea, de editarea unor dicționare de format redus.

Organele Ministerului Învățământului Public, cu toate lipsurile existente, au făcut eforturi serioase pentru rezolvarea predării limbii române în școlile minorităților naționale. Însă pentru a da un ajutor mai efectiv cadrelor didactice și elevilor din aceste școli, trebuie să se accelereze ritmul muncii în această privință, să se întărească și mai mult legăturile cu terenul, pentru a putea aplica în mod creator experiențele sovietice în spiritul internaționalismului proletar și al patriotismului socialist.

